

Eläinten juridiikkaa

Aulis Aarnio

Elisa Aaltola pohti (TT 1/2006) vielä kerran ja jälleen kiinnostavasti eläinten *moraalisia oikeuksia*, joihin minäkin joskus ohimennen viittasin (TT 2/2005). Hyvä että pohti. Huomio vain alkaa suuntautua pois alkuperäisesti teemasta, joka koski *ainoastaan ongelmaa eläinten juridisista oikeuksista*.

Elisa Aaltola kirjoittaa: ”Vaikka kettu ei tiedä moraalista tai laista tuon taivaallista, ja vaikka kettu itse söisi suihinsa jäniksen poikineen, on ketulla silti arvoa, ja ketun hyvinvointi on silti merkityksellinen”. Kuka mahtaisi olla tästä eri mieltä? En minä ainakaan. Pulma on siinä, onko jäniksillä kanne-oikeus kettua vastaan, ja voiko kettu olla juridisesti vastaamassa kanteeseen. Missä instanssissa moinen riita puidaan – paitsi Anni Swanin saduissa ja kansantarinoissa?

Vakavasti puhuen: Kun jollekin omistetaan juridinen määrä, esimerkiksi oikeus tai vastuu, tämän ”jonkin” tulee olla oikeuskelpoinen. Silloin tuo ”jokin” on juridinen subjekti. Oikeudellinen toimintakyky (oikeustoimikelpoisuus) puolestaan edellyttää *kykyä toimia niissä instansseissa, joissa lakia pannaan toimeen*. Eläin voi olla (ja monissa suhteissa onki) oikeudellinen (suoja)*objekti*, muttei siitä seikasta seuraa mitään eläimen oikeuksiin ja juridisiin vastuisiin.

Oikeudellinen toimikyky on vain ihmisellä, olipa eläinten moraalisten oikeuksien puolustaja mitä mieltä tahansa. Oikeus yksinkertaisesti on ihmisten luoma, se on ihmisten toimeenpanema ja siten oikeuden muuttaminenkin on ihmisen kädessä. Mutta ihmiselläkään ei ole valtaa tehdä eläimestä oikeuskelpoista *juridista subjektia* Tempu on käsitteellisesti mahdoton,

minkä takia se ei kuulu lainsäätäjän keinovalikoimaan. Ihminen voi lain määräyksiin velvoittaa vain toisia ihmisiä. Ihminen voi esimerkiksi kieltää kohtelemasta kettuja huonosti, koska myös ketun hyvinvointia pidetään tärkeänä. Näitä säännöksiä on laissa jo nyt (eläinsuojelunormisto), joten kovin kummoisia muutoksia ei tarvita. Sen sijaan tarvitaan terveitä asenteita eläinten hyvinvoinnin kunnioittamiseksi, mistä ilman muuta seuraa eläinsuojelua koskevien normien jämäkkä noudattaminen.

Eläinten moraalisten oikeuksien pohtiminen on siis arvokasta, jotta eläintenkin hyvinvointi koettaisiin merkitseväksi. Pohdinta epäilemättä myös ajan oloon terävöittää ihmisten lainkuullaisuutta, heidän valmiuttaan noudattaa eläinsuojelunormeja. Muutoin oikeus on valitettavasti eri asia eläinten moraalitai eläimiä koske-

va moraalitai. Sen asian ymmärtämiseen ei tarvita Antiikin viisaita.

Koska minulla ei ole enää mitään lisättävää jo esittämäni, ja on siten vaara, että pelkästään toistan itseäni, päätän keskustelun omalta osaltani tähän ja kiitän lämpimästi kaikkia alkupeleistä tekstiäni kommentoineita. Oikeus ja moraalitai ovat aina keskustelun väärtejä asioita.

Kirjoittaja on OTT ja Tampereen yliopiston emeritusprofessori.

Keskustelu eläinten oikeuksista päättyy tällä erää tähän. Keskustelu alkoi Aulis Aarnion artikkelista Tieteessä tapahtuu -lehdessä 2/2005 ja siitä virinnyt keskustelu jatkui niteissä 3-6/2005 ja 1/2006.